

Синякова В. Б.,

УДК 159.9:347.965

д-р психол. наук, доцент,

DOI: <https://doi.org/10.64076/ihrc250925.09>

професор кафедри психології,

завідувач кафедри психології,

Міжрегіональна Академія

управління персоналом, м. Київ



ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОФЕСІЙНОГО ДОБОРУ КАНДИДАТІВ НА СУДДІВСЬКУ ПОСАДУ

Проблема професійного добору кандидатів на посаду судді є надзвичайно актуальною для України в умовах судової реформи, підвищення вимог до прозорості та довіри суспільства до правосуддя. Рівень незалежності й ефективності судової влади прямо залежить від якості кадрового складу, що вимагає не лише правової та професійної підготовки, а й належного психологічного відбору.

Вітчизняні дослідники, серед яких **В. Бондар, Н. Сопільник, О. Ярмиш, М. Костицький**, наголошують на необхідності комплексного підходу до відбору суддівських кадрів, де психологічні критерії є не менш важливими, ніж професійні. У працях **О. Бандурки, В. Барко, О. Тімченка** підкреслюється роль стресостійкості, моральної врівноваженості та етичних якостей у діяльності представників юридичних професій.

Серед зарубіжних науковців значний внесок у дослідження проблематики зробили **Р. Леві, Дж. Шапіро, Г. Холл**, які розглядали психологічні чинники суддівської діяльності, а також **К. Девіс і М. Фінкельштейн**, котрі акцентували увагу на когнітивних особливостях прийняття рішень у судовій практиці.

Метою дослідження є виявлення та обґрунтування психологічних передумов, що визначають професійну придатність кандидатів на посаду судді, а також окреслення підходів до їх оцінювання в процесі добору.

Діяльність судді пов'язана з постійним інтелектуальним та емоційним навантаженням, необхідністю ухвалювати рішення в умовах інформаційної невизначеності, впливу суспільних очікувань і моральних дилем. Тому психологічна готовність кандидата є невід'ємним критерієм його професійної придатності. Як зазначають **В. Барко, М. Костицький, О. Ярмиш**, саме психологічні чинники здатні істотно впливати на якість суддівської діяльності та рівень довіри суспільства до правосуддя [1; 4].

Ключові особистісні характеристики. Серед базових психологічних передумов можна виділити:

- високий рівень емоційної врівноваженості та стресостійкості;

- сформоване почуття справедливості, неупередженість і моральну відповідальність;
- здатність до самоконтролю й дотримання етичних стандартів;
- розвинені комунікативні навички, необхідні для взаємодії з учасниками судового процесу [1, с. 45].

На думку **О. Бандурки та Н. Сопільник**, саме такі характеристики формують психологічний фундамент суддівської професійної діяльності.

Не менш важливими є інтелектуальні якості: аналітичне та критичне мислення, уміння прогнозувати наслідки рішень, швидкість і точність у прийнятті рішень, а також здатність відокремлювати юридично значущі факти від другорядних. Зарубіжні дослідники, зокрема **К. Девіс, М. Фінкельштейн, Дж. Шапіро**, акцентували увагу на ролі когнітивних процесів у прийнятті судових рішень [1;9;10].

Для визначення психологічної готовності кандидатів можуть використовуватися психодіагностичні методики, структуровані співбесіди, а також моделювання професійних ситуацій (кейсові завдання). Такі підходи дозволяють виявити приховані риси особистості та оцінити їхній вплив на майбутню професійну діяльність. Вітчизняні психологи та юристи (зокрема **О. Тімченко**) підкреслюють ефективність комплексних методів оцінки, які поєднують правову та психологічну складові [6, с. 205].

Психологічні передумови професійного добору кандидатів на суддівську посаду становлять важливий компонент забезпечення ефективності судової системи. Врахування особистісних і когнітивних характеристик під час відбору сприяє формуванню корпусу суддів, здатних діяти об'єктивно, професійно й відповідально. Це, у свою чергу, забезпечує зміцнення авторитету правосуддя та підвищення рівня довіри громадян до судової влади [7, с. 78].

Перспективи подальших досліджень. Подальшого вивчення потребують:

- розробка стандартизованих психодіагностичних методик для добору суддів;
- дослідження впливу стресових факторів та професійного вигорання на ефективність суддівської діяльності;
- порівняльний аналіз українського досвіду з практикою зарубіжних країн;
- інтеграція психологічних критеріїв у державні програми професійного відбору та підготовки суддів.

Реалізація зазначених напрямів дозволить створити більш ефективну й обґрунтовану систему відбору кандидатів, що відповідатиме сучасним вимогам суспільства та сприятиме розвитку незалежної судової влади в Україні.

Список використаних джерел

1. Бандурка О. М. Психологія управління : навч. посіб. Харків : Ун-т внутр. справ, 1998. 336 с.

2. Барко В. І. Психологія праці судді : монографія. Київ : Наук. думка, 2006. 248 с.
3. Бондар В. С. Професійна підготовка суддів: психологічні та етичні аспекти // Вісник Національної академії правових наук України. 2015. № 4. С. 112–119.
4. Костицький М. В. Юридична психологія : підручник. Київ : Алерта, 2010. 456 с.
5. Сопільник Н. В. Психологічні засади формування професійної культури юриста. Харків : Право, 2012. 224 с.
6. Тімченко О. В. Психологічні основи прийняття рішень у професійній діяльності юриста. Харків : ХНУВС, 2017. 312 с.
7. Hall G. S. Judicial Psychology and Decision-Making. New York : Routledge, 2011. 215 p.
8. Shapiro J. Judicial Independence and Judicial Decision Making // Law & Society Review. 2013. Vol. 47 (1). P. 141–166.
9. Davis K., Finkelstein M. Studies in Judicial Behavior. New York : Russell Sage Foundation, 1964. 389 p.
10. Levy R. Psychological Aspects of Judicial Work // Journal of Applied Psychology. 2010. Vol. 95 (3). P. 745–753.

Чумак І. В.,

УДК 351.07

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Комунальний заклад вищої освіти
"Дніпровська академія неперервної освіти"
Дніпропетровської обласної ради, м. Дніпро



СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ КАТЕГОРІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Сучасна наукова думка розглядає публічне управління як складну, динамічну систему, що охоплює процеси формування, реалізації та контролю державної політики на всіх рівнях. Вітчизняна система публічного управління з 2022 року існує в надскладних умовах - кардинально змінилося безпекове середовище нашої країни, виявилися нові вразливості та загострилися вже існуючі, що вимагає системних кардинальних трансформацій та адаптації. [3, с.30] Національна безпека є комплексною характеристикою умов буття людини,